

Het hoofdstuk "**De grootte van het verdriet**" uit het boek *Waar gaan we eigenlijk heen?* van **Toon Tellegen** is een prachtig en indringend voorbeeld van hoe hij in zijn typische stijl abstracte thema's als verdriet, rouw en afscheid tastbaar en invoelbaar maakt.

Toon Tellegen
**Waar gaan we
eigenlijk heen**
Met illustraties van
Thé Tjong-Khing

De grootte van het verdriet

Op een avond zaten de mier en de eekhoorn bij elkaar in het huis van de eekhoorn.

Ze hadden het over groot en klein.

Zandkorrels waren klein, de wereld was groot, daar waren ze het over eens. Het bos was tamelijk groot, maar niet heel groot, daar waren ze het ook over eens.

‘En thee?’ vroeg de eekhoorn toen hij een kopje thee voor de mier neerzette.

‘Thee is klein,’ zei de mier.

‘En verjaardagen?’

Daar moest de mier over nadenken.

‘Verjaardagen zijn ook klein,’ zei hij toen. ‘Ze duren nooit langer dan een dag, en als ze voorbij zijn zie je niks meer van ze.’

De eekhoorn zei niets. Verjaardagen waren volgens hem

groot. Hij was zelf bijna jarig en zag zijn verjaardag voor zich. Het leek wel een rots waar hij tegen op moest klimmen, en hoe dichter hij erbij kwam, hoe groter en steiler die rots werd.

‘Verdriet, dat is groot,’ zei de mier. Hij keek in zijn kopje, dat leeg was. ‘Het is heel groot, eekhoorn, daar heb je geen weet van. Ik ben er pas geweest. Het is er woest en onherbergzaam. Maar ook heel stil.’

De eekhoorn zei niets en schonk het kopje van de mier nog eens vol.

‘Ik kwam er niemand tegen,’ ging de mier verder. ‘Ook niet toen ik zo hard mogelijk riep of er iemand was. Ik hoorde alleen de echo van mijn eigen stem. Misschien was er wel iemand, maar die riep niet terug. Het was er koud en guur en ik ben er bijna verdwaald. Wat deed ik daar? Ik weet het niet...’

Hij nam een slokje thee en schudde zijn hoofd.

‘Ik ben weer naar huis gegaan. Ik zag de top van de linde waaronder ik woon. Die herkende ik! Op het laatst ging ik hollen.’

De eekhoorn dacht na. Volgens hem kon verdriet ook klein zijn, bijna niets wegen, je kon het soms zo wegblazen. Maar het kon ook heel groot en onherbergzaam zijn. Daar had de mier gelijk in. Hij was er ook wel eens in ver-

dwaald. Maar hij was ook altijd weer thuisgekomen.
Daarna hadden ze het over weinig en veel, waar de mier
alles van wist en de eekhoorn niets.

Samenvatting – De grootte van het verdriet

In dit hoofdstuk mijmert een dier (vaak een eekhoorn of mier in Tellegens verhalen) over hoe groot verdriet eigenlijk kan zijn. Het verdriet wordt bijna als een tastbaar object beschreven – iets dat je kunt wegen, meten, opbergen of juist niet kunt bevatten omdat het alle grenzen overschrijdt.

Er wordt gesproken over hoe sommige verdrieten klein zijn en snel weer verdwijnen, terwijl andere verdrieten zo groot zijn dat ze overal mee naartoe reizen, dat ze in alles doorwerken wat je doet of denkt.

Toon Tellegen stelt vragen zonder ze te beantwoorden, waardoor er ruimte ontstaat voor eigen interpretatie. Hij nodigt uit om het verdriet te aanschouwen zoals het is – zonder oordeel, zonder haast om het op te lossen.

Thematiek

- **Verdriet als metgezel**

Verdriet is niet iets dat je “wegmaakt” of “overwint”, maar iets dat met je meereist.

- **De subjectiviteit van verdriet**

Wat voor de één groot is, kan voor de ander klein zijn. En verdriet verandert ook van vorm door de tijd heen.

- **Poëtische taal**

De kracht van Tellegen zit in de eenvoud en tegelijk diepe gelaagdheid van zijn taalgebruik. Het is filosofisch, teder en altijd net even anders dan je verwacht.

1. In een gespreksgroep over verlies/rouw (bij volwassenen of jongeren)

Opzet:

- **Lees het hoofdstuk voor** (of laat het iemand anders voorlezen, liefst met rustige stem).
- Geef daarna een korte stilte, zodat de woorden kunnen landen.

Vragen ter verdieping:

- Wat raakt je in dit stukje?
- Herken je iets van je eigen verdriet in de manier waarop Tellegen het beschrijft?
- Als jij je verdriet een grootte zou moeten geven, hoe groot is het dan vandaag?
- Verandert jouw verdriet van vorm of grootte met de tijd?

Creatieve opdracht:

Laat iedereen een tekening of metafoor maken van hun verdriet:

→ Is het een steen? Een ballon? Een dier? Een landschap?

2. In rouwbegeleiding met kinderen

Werkvorm:

- Lees het hoofdstukje samen.
- Vraag: “Hoe groot is jouw verdriet vandaag?”
Laat ze het tekenen of met hun armen aangeven.

Spelvorm:

- Gebruik verschillende objecten (een veer, een steen, een knuffel, een lege doos...) en laat kinderen kiezen welk object op dat moment het beste bij hun verdriet past.

3. Voor jezelf, als reflectiemoment

Je kunt het hoofdstuk als startpunt nemen voor journaling of meditatie.

Voorbeeld reflectievraag voor schrijven:

“Mijn verdriet is zo groot als...”

“Als ik mijn verdriet ergens zou neerleggen, dan zou dat zijn op...”

Of: schrijf een brief aan je verdriet alsof het een persoon is die al een tijd met je meereist.

Voor een gesprek met kinderen (bijvoorbeeld in kinderopvang of klas)

Doel: Kinderen leren nadenken over emoties en dat verdriet er mag zijn.

Vorbereiding:

- Lees (een stukje van) het hoofdstuk rustig voor.
- Laat eventueel een voorwerp zien: een doos, een weegschaal, een steen – iets dat “verdriet” zou kunnen verbeelden.

Gespreksvragen:

- Hoe groot is verdriet, denk jij?
- Waar voel jij verdriet in je lijf?
- Kun je verdriet vasthouden of juist loslaten?
- Heb jij wel eens verdriet voor iemand anders gevoeld?

Creatieve verwerkingsvormen:

- Laat kinderen een “verdrietdoosje” tekenen of knutselen waarin ze iets kunnen stoppen dat symbool staat voor verdriet.

- Laat ze een kleur kiezen die voor hen bij verdriet past en daarmee iets schilderen.

Voor een rouw- of verliesbegeleidingsgesprek

Doel: Mensen helpen woorden te geven aan hun verlies en de ruimte te laten bestaan dat verdriet groot of klein mag zijn – en dat beide oké is.

Vorbereiding:

- Lees het hoofdstuk of een fragment samen of bied het als leesstukje vooraf aan.
- Zet een weegschaal neer als metafoor: hoe zwaar voelt jouw verdriet vandaag?

Gespreksvragen:

- Hoe groot is jouw verdriet nu, vergeleken met toen het net begon?
- Zou je willen dat het kleiner werd? Of hoort het precies zo groot te zijn?
- Draag je het verdriet zichtbaar, of stop je het ergens weg?
- Hoe ziet jouw verdriet eruit als het een vorm of kleur had?

Werkvormen:

- Laat mensen het verdriet tekenen, kleien of omschrijven als een landschap.
- Werk met metaforen: “Als jouw verdriet een dier was, welk dier zou het zijn?”

Voor een herdenkingsmoment of bijeenkomst

Doel: Gezamenlijk ruimte maken voor verdriet en verbinding vinden in het erkennen ervan.

Opzet:

- Open met een citaat of fragment uit het hoofdstuk.
- Laat een stilte vallen van 1 minuut, waarin mensen hun eigen verdriet “wegen”.
- Laat mensen opschrijven hoe hun verdriet voelt en dat op een centrale plek neerleggen (bijv. een symbolische “weegschaal” van verdriet).
- Sluit af met een muziekstuk of gedicht (zoals “Altijd komen tranen onverwacht” of iets van Stef Bos).